

KAREL AUGUSTA

Mezi organizace, které se úspěšně podílejí na rozvoji naší výtvarné kultury, patří i Ústředí uměleckých řemesel. Této organizaci, jejíž historie se začala psát dnem 12. 2. 1952, bylo zákonem č. 56 z roku 1957 uloženo pečovat, v souladu s kulturními potřebami naší socialistické společnosti, o zachování a rozvoj uměleckořemeslné práce na území České socialistické republiky. Současně bylo tímto zákonem vymezeno místo Ústředí uměleckých řemesel v systému našich institucí, a to jako ideové, odborné výběrové organizaci, přímo řízené ministerstvem kultury ČSR.

Činnost Ústředí uměleckých řemesel je soustředěna v 55 hutích, dílnách a ateliérech, kde pracuje přes 700 mistrů a pracovníků uměleckého řemesla i dalších odborných pracovníků. V 32 oborech uměleckého řemesla uskutečňuje tento svazek dílen kulturně významný a ekonomicky přínosný program tvorby soudobého životního prostředí i záchrany kulturního a uměleckého odkazu minulosti zachovaného na území Československa. Jde o tyto obory: broušení a leptání skla, hutnické sklo, vitráž, mozaika, keramika, hrnčířství, umělecké kovářství a zámečnictví, restaurování historických zbraní, cínařství, kovolijectví, pasířství, medailérství, ocelorytectví, klenotnictví a zlatnictví, zlatotepectví, kamenosochařství, štukatérství, řezbářství, umělecké truhlářství, čalounictví, písmomalířství, malířství interiérů, pozlacovačství a štaférství, knihvazačství a restaurování písemných památek, tvorba tapisérií, tvorba ručně tkaných a vázaných koberců, ruční tkaní dekoračních a potahových látek, ruční tisk textilií, umělecké výšivky a prýmkařství.

Práce Ústředí uměleckých řemesel probíhá ve stálé, intenzivní a vzájemně inspirativní spolupráci s výtvarníky – specialisty ve výše uvedených oborech. V oblasti realizace původních děl výtvarného umění, společenských interiérů a zařízení dokumentuje činnost ÚÚŘ např.: mozaiková výzdoba stanic nové trasy pražského metra, vládní salónek na ruzyňském letišti, obřadní síně národních výborů a z nich jmenovitě obřadní síň Staroměstské radnice, interiéry hotelu Intercontinental, interiér Slovenské izby na Václavském náměstí, prodejny n. p. Klenoty na Národní třídě a na Václavském náměstí, interiér lékárny v Hybernské ulici, interiéry zahraničních zastupitelských úřadů v Praze a z nich například interiér Sovětského velvyslanectví, rekonstrukce Jiřského kláštera pro sbírky Národní galerie apod.

Nejbližšími úkoly v této realizační sféře ÚÚŘ je účast na rekonstrukci Anežského kláštera, a to opět pro Národní galerii, podíl na vybavení interiérů Paláce kultury, hotelu Praha, pracovna ústředního ředitele Čs. televize na Kavčích horách, interiér Galerie starožitností a dalších nových či rekonstruovaných pražských budov.

Spolupráce s historiky umění a odborníky v oboru památkové péče, s pracovníky muzeí a galerií se projevila v podílu ÚÚŘ na restaurování a rekonstrukci děl a prací uměleckořemeslného charakteru. Počet realizací v této oblasti je rovněž úctyhodný, a tak se pokusím vyjmenovat jen ty nejvýznamnější za celých dvacet šest let života ÚÚŘ.

Hovoříme o restaurování, proto musím začít pracemi pražské restaurátorské a řezbářské dílny ÚÚŘ, vedené mistrem uměleckého řemesla Felixem Břeckou. Realizační oblast této dílny je nesmírně široká a snad ji čtenáři přiblíží tyto příklady:

- restaurátorské práce v interiérech významných pražských budov, a to na Pražském hradě ve Španělském sále, v Rudolfově galerii a v západním křídle Hradu, v Národním divadle, na Staroměstské radnici a v řadě pražských paláců – Schwarzenberském, Kounicově, Valdštejnském, Hrzánském, Šternberském, Lobkovicově, Kolovratském, Sylva-Taroucca a dalších
- restaurování slohového mobiliáře v Národním a Tylově divadle (včetně prezidentské lóže a salónku), v Národním a Smetanově muzeu, ve Státním židovském muzeu, v Památníku národního písemnictví a v desítkách dalších, neméně významných pražských budov
- řezbářské a restaurátorské práce v pražských kostelích; např. Santiniho varhany v kapli Všech svatých, řezby v kapli sv. Kříže, v kapli sv. Anny v bazilice sv. Jiří, v Loretě, v chrámu sv. Mikuláše a dalších kostelích i kaplích našeho hlavního města
- jednotlivé dílčí realizace, jako například slohové piano Emy Destiniové, bojnovický kříž před budovou národopisného oddělení Národního muzea, sochy Herkula a tří putti v Celetné ulici, domovní znamení domu „Zlatá koruna“ na Starém Městě, vrata Staroměstské radnice atd.

Z oborů kovozpracujících má nejvýraznější podíl na restaurování pražských památek dílna uměleckého kovářství a zámečnictví ÚÚŘ v Praze, vedená mistrem uměleckého řemesla Rudolfem Polákem. K představě o výsledcích práce této dílny v oblasti restaurování pražských památek uměleckého řemesla jistě postačí konstatování, že se po dobu sedmi let nepřetržitě podílí na všech postupně obnovovaných částech Pražského hradu.

Z dalších úspěšných realizací dílny možno uvést jako příklady:

- kovářské práce na Pražské bráně a Jindřišské věži,
- kované zábradlí na balkónech a galeriích Smetanova divadla a kování na dveřích Tylova divadla,
- kovářské práce v chrámu sv. Víta, sv. Mikuláše a kostelích sv. Jakuba, sv. Ludmily, sv. Anny, ve Staronové synagóze atd.,

Restaurovaná kovová renesanční mříž v chrámu sv. Víta (dílna uměleckého kovářství a zámečnictví ÚÚŘ; snímek z archívu ÚÚŘ)

Pozdně empírová skleněná monstrance ze svatovítského pokladu (ateliér broušení skla a pasířská dílna ÚUŘ; snímek z archívu ÚUŘ)

Kohlova kašna na Pražském hradě (kamenosochařská dílna ÚÚŘ; snímek z archívu ÚÚŘ)

- restaurátorské práce v Památníku národního písemnictví, v Uměleckoprůmyslovém muzeu, Dvořákově muzeu, Státním židovském muzeu a muzeích dalších,
- dveře, zámky, kliky ve Valdštejnském paláci, Šporkově paláci, Klementinu, Obecním domě, slohové lucerny v Pachtově paláci a opět řada větších či menších realizací v dalších pražských památkových budovách.

Z oborů kovozpracujících nutno vedle uměleckých kovářů a zámečníků připomenout také pasíře obou pražských dílen ÚÚŘ. Jejich podíl na restaurování památek uměleckého řemesla v Praze je velmi specifický a je charakterizován především rekonstrukcemi osvětlovadel na Pražském hradě, v Národním muzeu, v Muzeu A. Jiráka a M. Alše, ve Státním židovském a Uměleckoprůmyslovém muzeu, v Památníku národního písemnictví, v Karolinu, na rektorátu Karlovy univerzity, ale také na velvyslanectví Velké Británie, ve Vinohradském divadle atd. Z ostatních pasířských prací stojí ještě za zmínku spolupráce s brusiči skla na rekonstrukci skleněné monstrance ze svatovítského pokladu.

Dalším v řadě je obor zpracování kamene, který je reprezentován především pražskými kamenosochaři ÚÚŘ, v čele s mistrem uměleckého řemesla Horymírem

Povolným. Přehled pracovních výsledků této dílny obsahuje následující nejvýznamnější realizace: vázy, Kohlovu kašnu a morový sloup na Pražském hradě, sochy na Karlově mostě, sochy Národního divadla, letohrádek Belvédér, Národní muzeum, Vyšehradský hřbitov, portál kostela Panny Marie Andělské, tympanony Lorety, kostel sv. Štěpána a další.

Rovněž štukatéři ÚÚŘ, ať už pod vedením mistra Karla Borovičky či Miroslava Krátkého, se podíleli významnou měrou na restaurování pražských památných budov. Z jejich prací možno uvést jako příklad štuky a plastiky na Pražském hradě v reprezentačních místnostech prezidenta republiky, ve Španělském sále, v Hudebním salónku a dalších, v Národním a Tylově divadle prezidentskou ložnici a salónek, ve Smetanově divadle interiér a exteriér, Národní muzeum, Muzeum hlavního města Prahy a Památník národního písemnictví, bludiště na Petříně, Staronovou a Klausovu synagógu, Vlastenecký sál v Karolinu, Brožíkovu síň na Staroměstské radnici, reprezentační místnost Svazu čs. architektů atd.

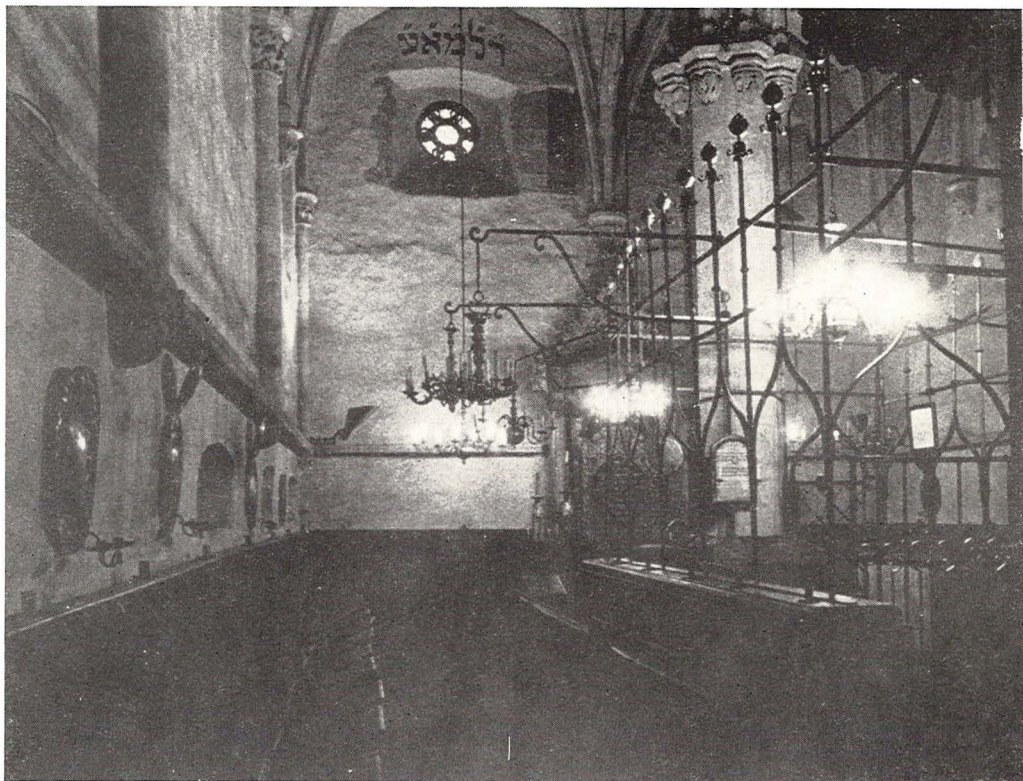
Z dalších dílen ÚÚŘ, jejichž činnost je mimo práce v oblasti tvorby současného životního prostředí zaměřena i na obnovu historických památek, to byli pražští lakýrníci a pozlacovači, kteří nejprve pod vedením mistra Jaroslava Boubína a nyní Bedřicha Posadovského realizovali následující významnější práce: obnovu reprezentačních místností a slohového nábytku na Pražském hradě, výzdoby Národního, Smetanova a Tylova divadla, chrámů sv. Víta, sv. Mikuláše, Lorety, kaple sv. Kříže, kostela sv. Jiljí, sv. Ludmily, sv. Václava, Betlémské kaple, atd., slohového nábytku v kancelářích předsednictva vlády, obnovu Národního muzea, Národní galerie, Karolina.

Dále k těmto dílnám patří i dílna uměleckých malířů ÚÚŘ v čele s mistrem uměleckého řemesla Lubomírem Nováčkem. Kromě práce na všech výše uvedených budovách realizovala tato dílna například ještě výmalbu Bertramky, Národního památníku na Vítkově, pracovny primátora hlavního města Prahy, auly Karlovy univerzity, Ústředního klubu školství a vědy ROH, obnovu nástěnných fresek v Tyršově domě a obnovu exteriéru Lederburské zahrady.

Ve výčtu dílen ÚÚŘ, podílejících se na obnově památek Prahy, nelze opomenout pražské čalouníky. Z jejich prací opět jen malý výsek: na Pražském hradě Habsburská souprava; v Národním a Smetanově divadle prezidentská ložnice a salónek, v Národním divadle ještě Hynaisova opona, v Tylově divadle pak tapety, záclony, závěsy; čalounění stylového nábytku České národní rady, rektorátu Karlovy univerzity, Ústředního klubu školství a vědy ROH, Obecního domu, Uměleckoprůmyslového muzea, Státního židovského muzea, Památníku odboje, Památníku národního písemnictví atd.

Mimo tyto práce v oboru textilním nejsou zanedbatelné ani práce vyšivaček ÚÚŘ, např. na Pražském hradě, ve Státním židovském muzeu nebo ve Vojenském historickém muzeu, stejně jako kobercových a gobelínových dílen ÚÚŘ ve Valašském Meziříčí, či gobelínky v Jindřichově Hradci. Posledně dvě jmenované dílny restauro-

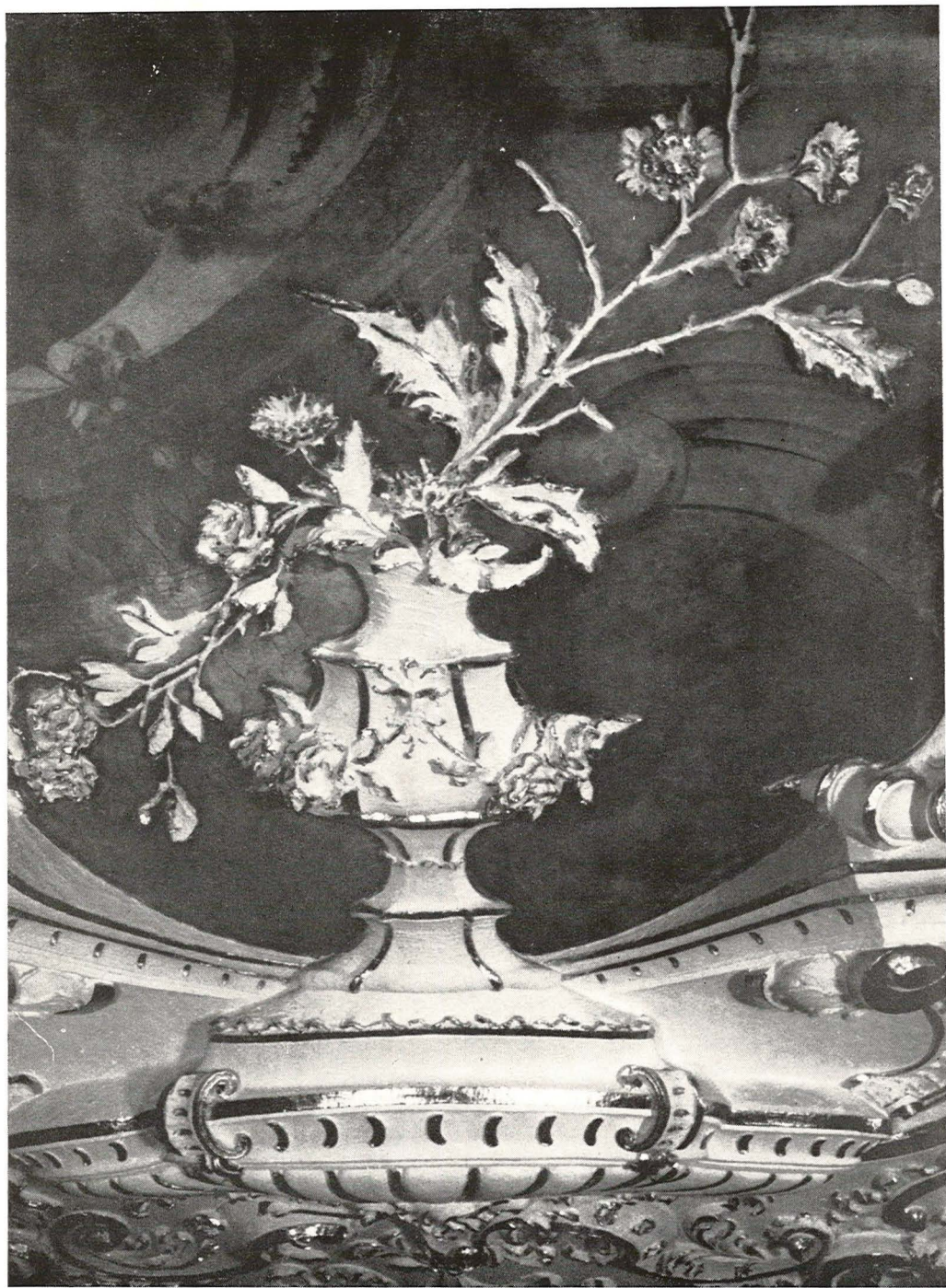
Staronová synagoga po restaurování (dílny ÚÚŘ; snímek z archívu ÚÚŘ)

valy např. gobelíny: Trojané přicházejí s Dido, Čarodějka Kirké, Obět Izákova, Hasdrubal a další.

Z oboru sklářského nelze opomenout rekonstrukce vitráží Karla Svolinského a oken Františka Kysely v chrámu sv. Víta, oken na Pražském hrade (Vladislavský sál, Česká kancelář, Zlatá brána, triforium), oken v kostele sv. Jakuba a v kostelích dalších. Tyto rekonstrukce realizovala pražská dílna ÚÚŘ pod vedením mistra Josefa Jiříčky. Přibližně stejným podílem přispěla dílna mozaiky ÚÚŘ, vedená mistrem Františkem Tesařem, například obnovou mozaikové výzdoby Mikoláše Alše na Staroměstské radnici, lunet od téhož autora na fasádě SBČS Na příkopě, mozaikové výzdoby Jana Preislera na budově U Nováků a na budově Čs. keramiky v ulici V jámě.

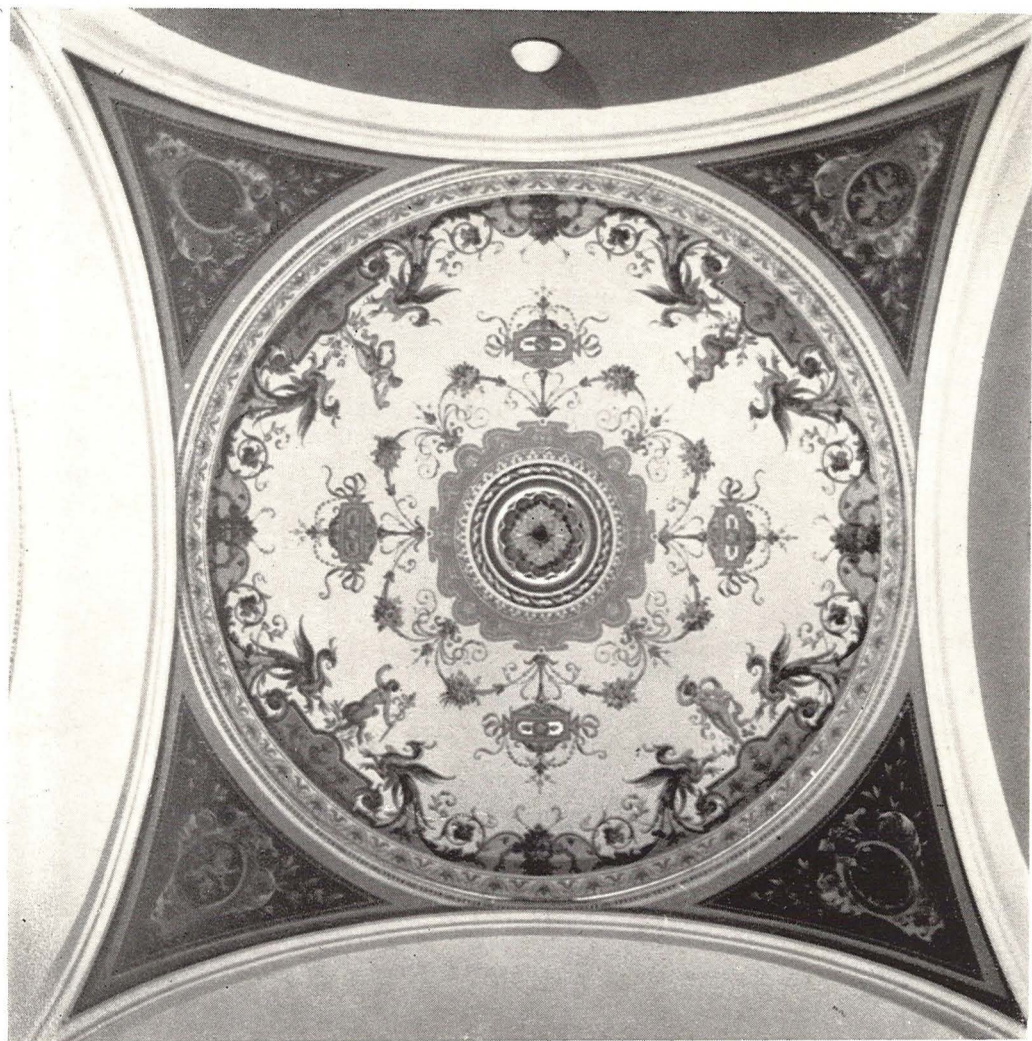
Z ostatních mimopražských dílen se na restaurování pražských památek uměleckého řemesla nejvíce podílely dílny jihlavská, a to truhlářů prací na Pražském hradě, kovářů pak prací na Domě pážat na Hradčanech a v chrámu sv. Mikuláše, kde pracovali i jihlavští restaurátoři, kteří mimoto pomohli i v restaurování památek Pražského hradu.

Smetanovo divadlo v Praze, detail (restaurátorská dílna ÚÚŘ; snímek z archivu ÚÚŘ)

Ukázka restaurátorské práce malířské dílny ÚÚŘ v Národním muzeu (snímek z archívu ÚÚŘ)

Tolik ve stručnosti o podílu Ústředí uměleckých řemesel při restaurování památek uměleckého řemesla. Uvedenými pracemi však podíl ÚÚŘ nekončí. Kamenosochaři mají nebo již měli za úkol práci na zvonici sv. Štěpána, kováři, lakýrníci a štukatéri na hotelu Evropa na Václavském náměstí, pozlacovači na kostele sv. Jakuba, malíři v Národním muzeu na Václavském náměstí a ve Vojenském muzeu na Hradčanech, pasíři pak na kašně Domu čs. dětí na Pražském hradě a řadě osvětlovadel; např. na dvanáctiplamenném lustru ve Velkopřevorském paláci a dalších lustrech v Novém probošství, ve svatební síni na Vyšehradě apod.

Uvedené práce naší organizace, stejně tak jako plnění dalších úkolů kulturně politických a hospodářských, jimiž je pověřována, vedly politické i státní orgány ČSSR k řadě uznání naší práce. Bylo jí uděleno vyznamenání „Za vynikající práci“ a v roce 1977 u příležitosti jubilea 25 let organizace pak státní vyznamenání „Za zásluhy o výstavbu“. Řadě kolektivů – mezi nimi i kolektivu kovářů v Praze – byla za pracovní úspěchy udělena čestná uznání vlády ČSSR a ÚRO, šest pracovníků obdrželo vyznamenání Vzorný či Zasloužilý pracovník kultury.

Všechna tato ocenění, stejně jako ocenění nejvyšší – osobní dopis generálního tajemníka ÚV KSČ a prezidenta ČSSR Dr. Gustáva Husáka řediteli organizace, jímž děkuje pracujícím Ústředí uměleckých řemesel za úspěšný podíl na rekonstrukci Pražského hradu – této naší první národní kulturní památky – jsou pobídkou pro pracovníky na všech úsecích činnosti Ústředí uměleckých řemesel k ještě intenzivnější práci na rozvoji českého uměleckého řemesla.